

(SSY –3014)– Endüstri Sosyolojisi

- ▶ 2. Hafta: Klasik Sosyolojide Endüstri Toplumu
Düşüncesi

<http://senolbasturk.weebly.com>

UYARI

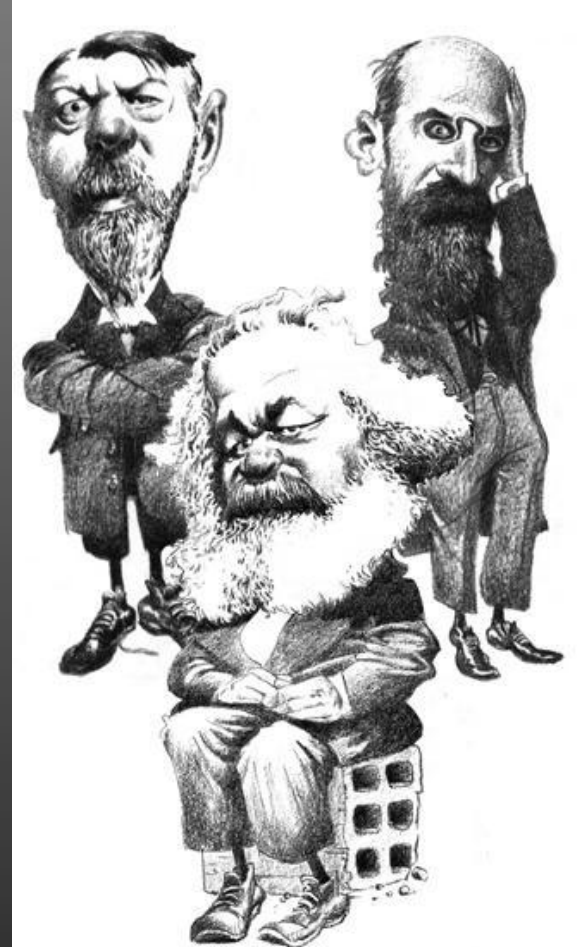
- ▶ Bu bir dinleyici notudur ve lütfen ders notu olarak değerlendirmeyiniz.
- ▶ Bu slaytlar, ilgili ders kitabındaki 16 – 20 arası sayfaları kapsamaktadır.

Klasik Sosyoloji Teorilerinde Endüstriyel Örgütlenme

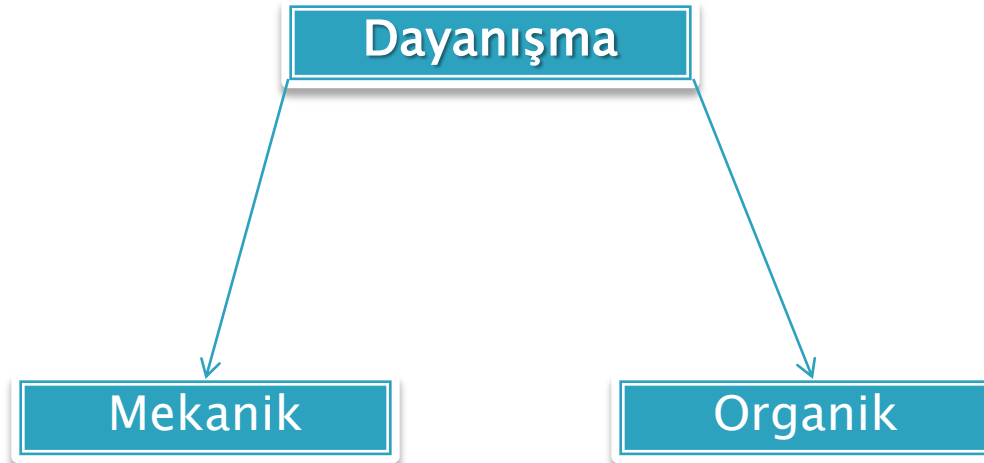
- ▶ Klasik Sosyoloji teorileri;

 1. Emile Durkheim
 2. Max Weber
 3. Karl Marx

Emile Durkheim

- ▶ Modern toplumların temel özelliği, formel ilişkilerin öncülüğü
- ▶ “Benzerliđe dayanmayan sosyal ilişkiler nasıl “toplum” olurlar?

Emile Durkheim

- ▶ Endüstriyel Örgütlenme, modern toplumların “alamet-i farikası”dır. Çünkü;
 1. Farklılaşmayı ve uzmanlaşmayı ortaya çıkarır.
 2. İktisadi görev paylaşımı, rollerin temelini oluşturur.
 3. Yüzyüze ilişkiler, formel ilişkilere dönüşür.
 4. Bireysel görev ve sorumluluk üzerinden yeni bir ahlak oluşturur.

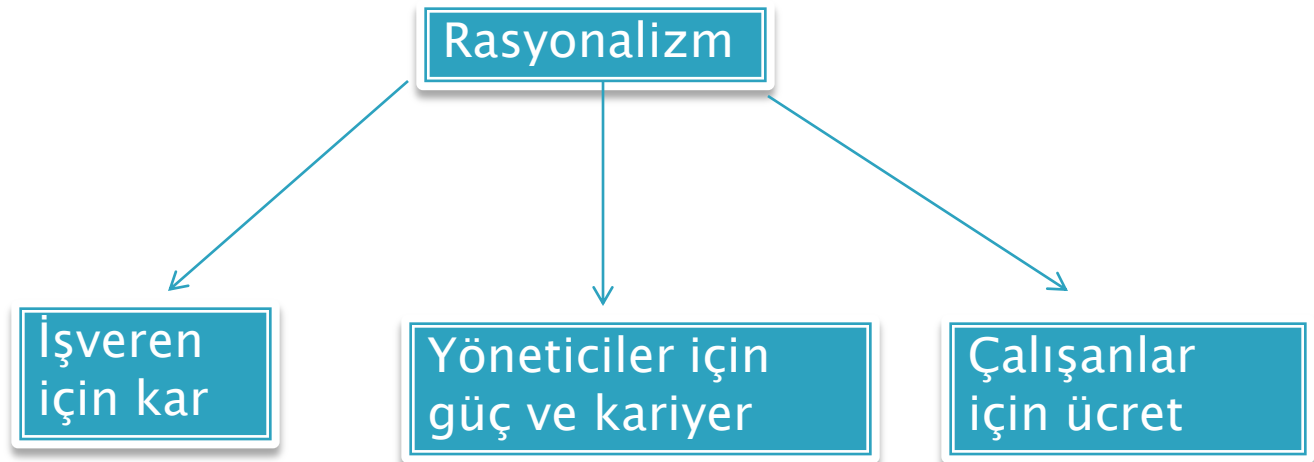
Emile Durkheim

- ▶ “Bekçi Murtaza” Orhan Kemal’in roman kahramanıdır. bir pamuk fabrikasında gece bekçiliği yapmaktadır; işine o kadar bağlıdır ki, “fabrika sahibi” bile onun gerisinde kalır, ilk bakışta “patron uşağı” gibi görünse de aslında değildir; öylesine işgüzdür, öylesine kuralcıdır ki, amirlerini bile geride bırakır. Patronun gözüne girmekte yarışanlarla onun yaptıkları birbirleriyle bağdaşmaz. “Bekçi Murtaza”nın yaşamı, doğruluk anlayışı, değer yargıları ve görev ahlakı onlardan ayırır.İç kan ağlasa bile, evladının hastalığında bile, kendi kurallarından şaşmaz. o bütün bunları kendisi için değil, toplumsal düzen için yapmaktadır; görevi fabrikanın üretimini düşürmemek için, iş gücüne nöbetçilik yapmaktır. Kafasında tek doğru vardır.

Max Weber

- ▶ Rasyonalizmin toplumsal göstergesi, endüstriyel örgütlenmelerdir.
- ▶ Düzenli kurallar ve görevler
- ▶ Rasyonel hiyerarşi
- ▶ Üretim ilişkilerinin karşılıklı rasyonalizm üzerine kurulması

Max Weber

- ▶ Endüstriyel Örgütlenme;
 1. İşin evden ve aileden ayrılması
 2. Uzun dönem karların rasyonel hesaplanması
 3. Kârlar, sadece piyasada belirlenir.
 4. Hür emeğin ortaya çıkması ve işverenin çalışanların refahından ayrılması, yani üretime konsantre olması
 5. Geniş kapsamlı ekonomik örgütlenmenin, toplumsal sistemi belirlemesi

Karl Marx

- ▶ “emek” insani eylemin temel belirleyicisidir.
- ▶ Ancak emeğin potansiyelinin ortaya konulması, toplumsal hiyerarşi ilişkilerinin perdesi altındadır.
- ▶ Kapitalist örgütlenme “artı değer”in sahiplenilmesini içerir.
- ▶ Artı değer: *üretilen malların değeri ile malların üretimi için katlanılan maliyet arasındaki farktır.*
- ▶ Artı değer paylaşılması, toplumların merkezi sorunudur.

Karl Marx

- ▶ Manifaktür: Endüstri toplumları, üretim hacmi ve ilişkilerinin genişliği bakımından benzersizdir.
- ▶ Sınıf Çatışması: Üretim ilişkilerindeki farklı grupların bu temelden hareketle tüm toplumsal alanlara yayılmasıdır.

Karl Marx

- ▶ Endüstri toplumları, saf “sınıf çatışmasının” rastlandığı toplumlar bakımından önemlidir.

Karl Marx

- ▶ İleri düzeyde işbölümü ve “değer” fikrinin piyasada belirmesi, “yabancılaşma” sorununa yol açar.
- ▶ Yabancılaşma: Endüstriyel üretimin yarattığı olumsuz bilinç ve üretim üzerindeki denetim duygusunun kaybedilmesi hissidir.

“...işçiye yaptığı iş artık kendi dışında bir varlık gibi görünmekte, istemeyerek yerine getirdiği bir süreç durumundadır...”

Kendi emeğine
yabancılaşma

- Fabrika sistemindeki yoğun işbölümü nedeniyle çalışan üretim süreciyle olan bağlantısını kaybeder. Fabrikadaki çarklardan birisi haline gelir ve kendi yaptığı işten fazlasını bilemez.

Ürettiği ürüne
yabancılaşma

- Çalışanlar kendi emeklerinin sonucuna yabancılaşır ve ürün üzerindeki denetimini kaybeder. Üzerine ne kadar emek sarf ederse sarf etsin, kullanmak isterse satın almak zorundadır.

İşyerindeki diğer
insanlara
yabancılaşma

- İşyerindeki diğer insanlar ya rekabet edilen, yada küçük parça üretimi tamamlanmak zorunda olan bireylerdir.

Topluma
yabancılaşma

- İnsanı tanımlayan şey emek olmasına rağmen, endüstriyel örgütlenme düzeni birbirine benzer ve rutinleşmiş yöntemleri dayatır. Bunun sonucunda insanların diğer canlılar ile farkı bulanıklaşır.